

مجله و رادیو، تلویزیون را شکست دادند!

گسترش شبکه های تلویزیونی نتوانست اهمیت روزنامه را کاهش دهد،

اینک مجلات و رادیو نیز بر تلویزیون چیره شده اند

رونامه نگاران، از شور و نشاط کافی و بایسته برخوردار نبود. مردمی هم که به جشنواره می رفتند، علاقه مندی و اشتیاقی را که در جشنواره های پیشین بروزمی دادند، نداشتند و لذا صحنه های بحث و جدل شورآمیز مخاطبان مطبوعات با مطبوعاتی ها را امسال کمتر شاهد بودیم.

جامعه مطبوعاتی ایران در زمانه ای این شرایط را از سر می گذراند که در دیگر کشورها، بار دیگر و پس از یک دوره تردید و تزلزل در مورد جایگاه رسانه های نوشتاری، اکنون مشخص شده است این رسانه ها هنوز تأثیرگذارترین ابزار در

چندسالی بود که اردی بهشت به مناسبت برگزاری جشنواره مطبوعات، ماه طلایی برای جامعه مطبوعات محسوب می شد. چراکه در این ماه و به دلیل برگزاری جشنواره مطبوعات، روزنامه نگاران می توانستند با مخاطبانشان ارتباط مستقیم برقرار کنند، از تمایلات و نظریات آنها، آگاهی یابند و ضمناً نشان دهند مردم تا چه حد برای گسترش اطلاع رسانی از طریق مطبوعات مستقل و مسئولیت شناس، اهمیت قایلند. جشنواره مطبوعات در سال ۱۳۷۹ به دلیل بحران ناشی از تعطیل تعداد زیادی از مطبوعات برگزار نشد و جشنواره امسال نیز، به دلیل دلمردگی و تزلزل

در اردی بهشت گذشته مانده فقط اولین سالروز تعطیل به اصطلاح "فله" ای مطبوعات را پشت سر گذاشتیم، بلکه شاهد دو رویداد دیگر در ارتباط با رسانه های نوشتاری بودیم: اول مراسم گرامی داشت روز جهانی آزادی مطبوعات (۱۵ اردی بهشت)، و دوم برگزاری هشتمین جشنواره مطبوعات (از ۱۹ تا ۲۷ اردی بهشت)

مراسمی که به مناسبت گرامی داشت روز جهانی آزادی مطبوعات برگزار شد، بسیار کم رونق بود و اهالی مطبوعات، خود به این روز که مربوط و متعلق به آنان بود، بهای لازم را ندادند. در یکی از معدود مراسمی که به این مناسبت برپا شد، حضار که بیشتر آنها دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بودند، بیش از آنکه شاهد مباحث مطبوعاتی های دعوت شده برای سخنرانی در آن مراسم، پیرامون کارکرد مطبوعات، آزادی مطبوعات و مشکلاتی که فراروی مطبوعات کشور قرار دارد، باشند، شنونده جدال های حزبی و جناحی بین سخنرانان بودند! هشتمین جشنواره مطبوعات نیز در غیاب روزنامه های توقیف موقت شده و روزنامه نگارانی که اکنون در زندان هستند، برگزار شد و به پایان رسید.

در این میان، آنچه مورد توجه قرار نگرفت، وضعیتی است که بر جامعه مطبوعات ایران حاکمیت دارد و موجب شده روزنامه نگاری حرفه ای در حاشیه قرار گیرد، روزنامه نگاران با شرایطی متزلزل و نالایم مواجه باشند، کشور از خدماتی که مطبوعات به عنوان چهارمین پایه حکومت مردم سالاری ارایه می دهند، محروم بماند

و ...

جشنواره مطبوعات در سال جاری، در غیاب مطبوعات توقیف موقت شده و روزنامه نگاران زندانی، رونق سال های قبل را نداشت.

جهت دهی به افکار عمومی از یک سو و رشد و تعالی جوامع از سوی دیگر هستند. مقاله تحقیقی زیر مؤید این واقعیت است.

بر پایه نتایج بررسی های علمی در ۱۲ کشور جهان که در سطوح مختلف از پیشرفت قرار دارند، بازگشت رادیو و مجله به دوران درخشان پیشین مسلم و تأیید شده است. این بررسی به طریقه "میدیا ریسرچ" انجام شده است. تحولات رسانه ها و جابه جایی مقام و موقع آنها در آخرین دهه قرن بیستم با اهمیت خاص مورد توجه قرار گرفته است. عصر درخشان رادیو و مجله از نیمه قرن بیستم عملاً به پایان آمد و تلویزیون جای آنها را گرفت، ولی آسیبی به "روزنامه ها" نرسید.

بررسی وضعیت مطبوعات که حقایق تازه ای را به دست داده است، ۹ ماه طول کشید و در سال ۲۰۰۰ میلادی انجام شد. بررسی جهانی قبلی در سال های ۱۹۷۴ و ۷۵ (۲۵ سال پیش) انجام گرفته بود و در این مدت، جمعیت جهان ۲۰ درصد و شمار با سوادها ۲۶ درصد افزایش یافته است. تقریباً همه کسانی که به گوش کردن به رادیو

برای دریافت خبرها بازگشته اند، گفته اند که رادیو سریعتر، روشنتر و بدون تفسیر خبرها را پخش می کند و هیچ خبری از یک دقیقه تجاوز نمی کند، بنابراین سابقه نویسی که معمولاً نظر و تفسیر خبرنگار یا خبرگزاری مربوط است، در آن وجود ندارد تا ارتباط ذهن با اصل واقعه قطع شود. به علاوه پس از دریافت خبر به وسیله ایستگاه، آن را بلافاصله پخش می کند و می گوید که نظر و تفسیر درباره رویداد را در چه ساعتی پخش خواهد کرد که اگر کسی علاقه مند باشد، در ساعت مشخص آن را می شنود. کار تازه رادیوها این است که در ساعاتی معین با روزنامه نگارانی که رویداد مهمی را کشف و گزارش کرده اند و یا نویسندگانی که مطالب مهمی نوشته اند، مصاحبه تلفنی می کنند که مردم راحت تر از روزنامه آن را درک می کنند. رادیو رادر حال رانندگی، آشپزی، کار در اداره و... بدون از دست دادن کار روزانه، می شود شنید. طبق این بررسی، چند عامل دیگر باعث اوج گیری مجدد رادیو شده است که عبارتند از:

• به فراموشی سپرده شدن اصول خبر

نویسی حرفه ای که باعث طولانی شدن اخبار و عدم درک مفاهیم آنها می شود. دلیل آن بالا رفتن بی سابقه دستمزد روزنامه نگاران حرفه ای و استخدام فارغ التحصیلان سایر رشته های تحصیلی به جای آنها است که پس از یک دوره آموزش کوتاه مدت به کار گمارده می شوند. این عده که علاقه و مهارت زیاد ندارند، گزارش ها را بدون رعایت "لید" نویسی و تقدم در پاراگراف نویسی و ساده نویسی که در خور درک مطلب توسط عوام الناس باشد و خواننده را سریعاً وارد اصل و نکته مهم مطلب کند، به سبک انشاء دبیرستانی و یا داستان نویسی می نویسند که برای نویسندگان خبر ساده تر است و نیاز به تفکر زیاد و طبقه بندی و عنصر بندی "فاکت Facts" رویداد ندارد، ولی به علت حاشیه رفتن و تکرار مطالب که طبیعت این نوع خبرنگاری است، حجمی تا ۳ برابر خبر حرفه ای را می گیرد و کسی حوصله و وقت خواندن آن را ندارد و از خواندن پاراگراف اول هم چیزی عایدش نمی شود و لذا، پس از مدتی از خیر روزنامه خوانی می گذرد، زیرا مردم می دانند که وقت یعنی پول و

نیز عمر انسان محدود است. به علاوه سال‌ها طول می‌کشد تا یک غیرروزنامه‌نگار بتواند خبر را از آگهی و تبلیغ و مقاله و تفسیر تشخیص دهد.

• تلویزیون‌ها در سال‌های اخیر، برای صرفه‌جویی مالی، از تولید گزارش‌های پرهزینه و خرید چنین گزارش‌هایی خودداری کرده‌اند و به پخش مختصری از گزارش‌های مصور دریافتی از خبرگزاری‌ها که در چند سال اخیر پخش تلویزیونی هم دایر کرده‌اند، اکتفا می‌کنند و پخش تصویر را بر بازگویی جزئیات خبرها ترجیح می‌دهند که در این صورت، انتظار بینندگان که خواهان جزئیات است، برآورده نمی‌شود. بنابراین، به رادیو روی می‌آورند که لوزمی هم به نشستن و خیره شدن به صفحه تلویزیون و خسته کردن چشم ندارد. در آمریکا تعداد ایستگاه‌های رادیویی که همه غیر دولتی هستند، اندکی بیش از سه برابر نشریات چاپی است و در دسترس همگان است.

• کناره‌گیری بهترین و ماهرترین گزارشگران شبکه‌های تلویزیونی به دلیل کاهش هزینه تهیه گزارش مشروح، یکی دیگر از دلایل کم شدن توجه به اخبار تلویزیونی و بازگشت این رسانه به دوره‌ای است که به عنوان وسیله سرگرمی شناخته می‌شد. اگرچه هنوز هم در صدر جدول رسانه‌هاست. برنارد شاو گزارشگر معروف سی.ان.ان. و عده‌ای دیگر اعلام کرده‌اند که کناره‌گیری خواهند کرد. گزارش‌های سی.ان.ان. خبر از یکی شدن با تایم دارند که بیش از گذشته بوی دولتی می‌دهد.

روزنامه‌نگاران مستعفی از تلویزیون و روزنامه‌های یومیه به ایجاد نشریه اینترنتی و یا مجله نویسی روی می‌آورند و یا اداره قسمت گفتار رادیوها را برعهده می‌گیرند که یکی از عوامل بازگشت رادیو و مجله به سطح بالای سابق است.

عامل دیگر، قبول اداره برنامه‌های پرسش و پاسخ رادیویی توسط سیاستمداران سابق (بازنشسته، مستعفی و منقضی خدمت) است که توجه مردم را به رادیو جلب کرده است، زیرا که از شهرت فراوان برخوردار هستند.

دلایل موفقیت مجلات

بهبود چشمگیر وضعیت مجله‌ها عوامل بسیار دارد، از جمله:

یک علت اصلی

اقبال مردم

به رادیوها،

حضور روزنامه‌نگاران

کارگشته و متبحر

در این رسانه

صوتی است

• تخصصی شدن بسیاری از آنها که هر کدام روی یک موضوع یا چند موضوع مشابه متمرکز شده‌اند.

• تفسیرنویس و فیچرنویس شدن مجله‌ها به جای خبر مطلق نویسی که کار روزنامه است و استفاده هرچه بیشتر از عکس که قبلاً در انحصار تلویزیون بوده و به کارگیری روزنامه‌نگاران حرفه‌ای مستعفی از سایر رسانه‌ها.

• استفاده مجله‌ها از روزنامه‌نگاران حرفه‌ای بازنشسته که اشخاص و مقام‌ها را می‌شناسند و برای نوشتن سوابق مطلب، نیازی به مراجعه به

«رفرنس»‌ها ندارند.

• توزیع مجله‌ها عمدتاً توسط پست و یا در خواربار فروشی‌ها و کتابفروشی‌ها که محل مراجعه مردمند و می‌توانند پیش از خرید آنها را ورق بزنند.

• اجبار کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی به خرید مجله‌ها در بسیاری از کشورها، و جمع‌آوری نقطه نظرات و میزان توجه مراجعین به هریک از مجله‌های موجود در کتابخانه و یادداشت‌برداری از آنها برای استفاده در رسانه‌ها.

• استفاده مجله‌ها از کاغذ بهتر و چاپ نفیس و عکس‌های جالب و جذاب.

• آموزشی بودن مجله‌ها که فرد با خواندن آنها احساس می‌کند سطح اطلاعات و معلومات عمومی‌اش بالا رفته است.

• افزایش آگهی‌های رنگی مجله‌ها به ویژه ماهنامه‌ها، که بسیاری از این آگهی‌ها قبلاً در اینترنت انتشار می‌یافت. کتاب نویسی ژورنالیستی هم که روزنامه‌نگاران مستعفی به آن روی آورده‌اند، نتوانسته پیشرفت مجله‌ها را در دهه گذشته متوقف کند به گونه‌ای که تیراژ مجله آمریکایی «پارید» از ۴ به ۱۰ میلیون نسخه رسیده است.

در آمریکا، دولت برای ایجاد علاقه به خواندن (نشریه و کتاب) در میان طبقه جوانتر، دانشگاه‌ها را ترغیب به ایجاد کلاس‌های آموزش «سریع خوانی» (Fast-reading) کرده که عمدتاً ویژه بازآموزی (آموزش ضمن خدمت) معلمان دبستانی و دبیرستانی است تا این هنر را به نسل جوان منتقل کنند و سهم هر دانشگاه از کمک مالی دولت در این زمینه ۲۰/۳ میلیون دلار در هر سال است. ثابت شده است که چون سریع خوانی، وقتی زیاد نمی‌گیرد و از کار و تفریح نمی‌کاهد، علاقه به نشریات و کتب را بالا می‌برد.